

The Project Gutenberg eBook of Lukkarin Mari, by Pehr Thomasson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lukkarin Mari

Author: Pehr Thomasson

Translator: Simeon Hirvonen

Release Date: August 23, 2010 [EBook #33495]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKKARIN MARI ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

LUKKARIN MARI

Kynäily

Pehr Thomasson'ilta

Suomentanut S. Hirvonen.

Tampereella, 1882.

J. F. Olan'in kustannuksella.

Emil Hagelberg'in ja Kumpp. kirjapainossa.

1.

Kaukana Pohjolassa leveän ja kirkkaan Ongermanjoen äyräällä viheriöitsevine saarineen, on pieni punaiseksi maalattu huone, jossa on monta Herran vuotta asunut seurakunnan lukkari, tuo kunnioitettu Grangårdin Per, joksi häntä yleisesti kutsuttiin.

Oli kaunis lauantai-ilta kesäsydämellä vuonna 1851.

Grangårdin Per, eli lukkari-ukko, joksi me lyhyesti tahdomme hänet nimittää, istui parin muun henkilön kanssa pihalla seisovan suuren ritvakoivun lehväin alla ja katseli tyytyväisenä sitä juhlallista kuvaa, joka leveni heidän silmäinsä eteen. Se olikin semmoinen kuva, jonka vertaista ei nähdä monessa paikassa Jumalan raittiissa, juhlallisessa luonnossa. Molemmiin puolin jokea yleni korkeita vuorenselkiä, joilla kasvoi isoja, yksitotisia honkia ja solakoita, vaalean-viheriäisiä koivuja, jotka suloisesti kuvastelivat itseänsä ohitse juoksevassa joessa, joka loisti suloisen ilta-auringon valossa niin kirkkaasti ja valoisasti, kuin kullattu "Jumalan huoneen tornikukko". Ja kaiken tämän ylitse kaareusi sininen taivahan kansi niin suloisesti viehättävänä, kuin sininen silkkihuntu, joka poimuelee kauniin,

vapaamielisen naismuodon ympärillä. Ei yksikään tuulen hengähdys röyheltänyt veden pintaa eikä soittanut puiden kieliä. Ainoasti yksi ja toinen laululintunen viserti lyhyen laulunsa lukkariukolle ja hänen seurallensa, josta nyt aiomme vähän lähemmin selittää, sillä nämä kolme henkilöä ovat kieltämättä sen pienen luonnonkuvauksen loistekohtana, jota tässä olen kokenut lukian silmäin eteen esitellä.

Lukkariukko oli elähtänyt, vahvaruumiinen mies, rehellisellä ja kunnioitusta vaikuttavalla ulkomuodolla. Hopeanharmaa tukka ympäröitsi avonaisia, rehellisiä kasvoja, jotka vaikuttivat kunnioitusta ja luottamusta. Hänen vasemmalla puolella oleva naapurinsa oli sitä vastaan noin parinkymmenen vanha, hienosti kalveakasvoinen nuorukainen, jolla oli isot, tunnokkaat silmät, mitkä todistivat, että hän tiedossa ja ymmärryksessä oli paljon ylitse nuoruuden ijän. Mitä taas oikeanpuolimaiseen naapuriin tulee, ei häntä missään suhteessa voinut verrata kehenkään edellämainittuun, sillä hän oli tyttö, nuori, kuvankaunis tyttö, raitis iloinen, niinkun oikea Norrlannin impi yhdeksäntoista vuoden ijässä tavallisesti on.

Tämmöinen oli se pieni seura, ja kun he nyt istuivat siinä kauniina kesäiltana, muodostui heistä yhteensä pieni joukko, joka oli täydellisessä sopusoinnussa ihanan ympäristön kanssa, kuitenkin sillä eroituksella, että kun, miten edellä on huomautettu, luonnon valtakunnassa oli tyyneys ja hiljaisuus, täällä pidettiin varsin vilkasta keskustelua.

"Minä en voi mitenkään käsittää", sanoi lukkariukko, "kuinka ihmisillä saattaa olla sydäntä jättää syntymämaansa ja muuttaa kauas vieraisiin maihin; sillä niin hyvää ja kaunista, kuin meillä täällä on, en luule missään maailmassa olevan. Eikö sinullakin ole sama usko, hyvä Knutson?"

"Ei aivan sama", vastasi tämä, joka oli seurakunnan kansakoulun opettaja. "Kyllä on maailmassa monta parempaakin paikkaa".

"Kentiesi yhdessä tai toisessa suhteessa, vaan ei kokonaisuudessaan", vastasi lukkariukko. "Minä en ole tosin nähnyt paljon maailman ihanuutta, sillä minä en ole koskaan käynyt etempänä kuin Upsalassa, jossa oleskelin yhden kuukauden nuoruudessa tutkintoani suorittamassa; mutta ei siellä ollut mitään, jota voisi verrata siihen, mitä meillä on täällä Norrlannissa. Kyllä siellä oli isoja, kauniita huoneita ja hauska elämä, mutta niin raitista ja sydämellisesti iloista elämää, kuin meillä täällä kotitienoilla on, ei siellä ollut. Minulle tuli sentähden ikävä ja minä halusin kotiin, niinkun lintu pesäänsä. Enpä koira vieköön olisi enää siellä ollut toista kuukautta, vaikka olisin saanut suurimman kivimuurin perinnökseni ja omakseni koko elinajakseni".

"Sepä oli oikea koti-ikävä", muistutti Knutson hymyillen.

"Niin, kyllä se oli oikea", vakuutti lukkariukko, ottaen oivallisen hypyllisen nuuskaa asian vahvistukseksi. "Niin oikea se oli", jatkoi hän, "että minun oli mahdoton sitä vastustaa. Ja tämä ei ole ollenkaan ihmeteltävää, jos me oikein ajattelemme asiata. Missä löytyy semmoinen kansa ja semmoinen luonto kuin täällä? Voitko sinä tahi joku muu näyttää minulle semmoisen talviyön luminensa, kuin meillä täällä on, tahi semmoisen kesäillan, jota me nyt tässä istuen nautimme? Minä luulen, ettei siitä mitään tule. Norrlanti on ja pysyy parhaimpana, mitä Jumala on luonut".

"Sedällä on vahva isänmaan rakkaus", virkkoi Knutson.

"Eikö sinun laitasi ole samoin?" kysyi Mari, joka nyt vasta puuttui puheeseen keskusteltavassa aineessa.

"On, todellakin on samoin, hyvä Mari", vastasi Knutson. "Ei kukaan voi rakastaa enemmän syntymämaatansa kuin minä, mutta minä en tahdo sentään asettaa mitään erityistä maakuntaa muiden edelle. Minä olen matkustanut jalkaisin läpi puolen Ruotsin maata ja tullut huomaamaan, että meillä on niin monta ihanata paikkaa, jotta on vaikea määrätä, mille olisi etusija annettava. Niin on ainakin minun laitani. Uskokaatte, että 'Södermanland se ihana maa', joka on minun syntymäpaikkani, on myöskin enkeli-ihana maakunta. Luulen kuitenkin, että pidän enemmän Norrlannista ja toivon suurimmasti saavani täällä sekä elää että kuolla, niinkuin sanat kuuluvat tuossa tutussa Vermlannin laulussa samasta maakuunasta".

"Sen kyllä uskon", lausui lukkari itserakkaalla katsannolla, ottaen vieläkin vahvistavan hypyllisen nuuskaa; mutta nuo kaksi nuorta katsoivat toisiinsa ja heleä punastus nousi heidän kasvoilleensa.

Vähäisen äänettömyyden perästä lausui Knutson:

"Minulla on yksi pyyntö hyvälle sedälle".

"Ja se on?" kysyi lukkariukko semmoisella äänellä, joka selvästi näytti, että hän arvasi jatkon; mutta Mari katsoi alaspäin ja punastui kasvoiltaan niinkuin kypsi puolukka.

"Niin, seikka on semmoinen", jatkoi Knutson, "että meillä olisi tänä iltana tanssi ruukilla, ja kun minä tiedän, että Mari mielellään tanssii, pyydän minä lupaa, että hän saisi seurata minua sinne".

"Niin, saanko luvan, rakas isä?" huusi Mari iloisella äänellä ja kapsahti ylös laudalta niin keveästi ja iloisesti kuin vilkas valkea västäräkki hyppää yhdeltä vaolta toiselle.

"Hm" — mutisi lukkariukko odotuksessaan pettyneenä, mutta kuuluvasti vastasi hän:

"Se asia ansaitsee ajattelemista, ja sill'aikaa me saatamme juoda lasin totia. Minä en tiedä, mimmoinen vastaus tulee olemaan, mutta 'ei' se ei tule, sanoi tyttö kosiollensa".

Iloisena tästä lauseesta kiiruhti Mari panemaan toimeen isänsä toivoa, ja pian istuivat molemmat ystävät höyryävän totilasien ääressä. Sill'aikaa valmistihe Mari tanssiin, sillä olihan isän vastaus varmaan myöntävä.

Olemme sanoneet, että Mari oli kaunis tyttö, ja semmoisena, kuin hän nyt seiso valmiina lähtemään ruukille, oli hän totisesti viehättävä. Puettuna kaitaiseen, siniruutuiseen hameeseen, joka erittäinkin osoitti hänen hoikkaa kasvuansa, ja pienellä sievällä olkihatulla vahvoilla kastanjanruskeilla hiuksilla, jotka varjostivat hänen raitista somaa muotoansa, oli hän suloisempi katsella kuin kedon kauniin kukka.

"Mitä ajattelet, sinä sydänkäpyseni?" sanoi lukkariukko — imarrussana, jota hän oli käyttänyt tyttärestänsä aina pienestä lapsesta asti, sillä hän väitti, että hän oli palanen hänen omasta elämästänsä.

"Minä ajattelen isän lupausta", vastasi Mari ja lyykisti niin veitikkamaisen kauniisti, että ukko ei voinut olla nauramatta.

"Mutta minä en ole vielä luvannut mitään, ja koska sinä pidät asian niin varmana, niin minä käsken sinun olla kotona".

"Isä narraa minua!" virkkoi Mari syvään huoaten.

"Niin, sen teen varmaan, sydänkäpyseni", sanoi lukkariukko mieltänsä malttaen. "Sinä saat mennä tanssiin; mutta ole kärsiväinen sitä ennen ja istu kuulemaan pientä kertomusta — kertomusta, joka varmaan huvittaa teitä kumpaakin; sillä se on minun oma lempihistoriani".

Mari ei ollut hidas kuulemaan tätä pyyntöä. Hän istui lähelle Knutsonia ja odotti maltittomasti, mitä oli tuleva, sillä isänsä ei ollut milloinkaan puhunut siitä, mitä hän nyt oli luvannut kertoa, ei kuitenkaan sydänkävyllensä.

"Siihen aikaan tapahtui", alkoi lukkariukko, "että minä olin ollut laulajana tässä seurakunnassa kaksikymmentäviisi vuotta ja olin jo neljänkymmenen vuoden vanha, eikä minua vielä siihen asti olleet kohdanneet rakkauden hehkuvat nuolet, jotka lentävät sekä aikaisin että myöhään, joko sinä makaat taikka valvot, istut taikka seisot. Tapahtuipa eräänä kauniina lauantai-iltana, kun minä olin ruukilla laulamassa yhteen morsiusparia, että minun katseheni kohtasi tytön, kauniin kuin Libanonin ruusun ja suloisin kuin Saaronin liljan. Minä tunsin taivaallisen tuoksun virtailevan läpi kaikkien viiden aistimeni ja samoin oli hänenkin laitansa, niinkun sittemmin kuulin ja huomasin. Niin ihmeelliset ovat Herran tiet. Minä huokasin ja hän huokasi. Hän oli ruukin armon kammarineitsyt ja minä seurakunnan lukkari. Me tapasimme toisemme melkein joka päivä ja — huokasimme. Näin kävimme me ja huokailimme viisi vuotta. Vihdoin kuulin minä äänen taivaasta, joka puhui ja sanoi: 'Nouse Grangårdin Per! Vyötä kupees, pue parhaat vaatteesi ja saappaasi yllesi ja mene ruukille; siellä neitsyt Stiina on se puoliso, jonka Herra on sinulle suonut'".

"Minä kuulin kutsumusta ja kaikki kävi siten, kuin sanoma ilmoittanut oli. Stiina tuli vaimokseni hauskuudessa ja hädässä, elämässä ja kuolemassa, ja onnellisempaa pariskuntaa ei totisesti löytynyt maan päällä idästä länteen, auringon noususta sen laskuun saakka. Jumala riemastuttakoon sitä hyvää sielua!"

Lukkariukko vaikenä hetkiseksi ja pyhkäisi pienen kyynelpisaran silmästänsä, jonka perästä hän jatkoi:

"Nyt on asia niin, lapsukaiseni, että vaikka te ette ole sanonut mitään minulle ettekä muille, niin olen minä selvästi huomannut, että te olette takertunut lemmen tautiin. Se ei ole tosin vielä puhjennut alinomaisesti huokauksiin, ja jotta se ei sitä tekisikään, niin pidän minä parhaana, että te heti yhdistätte kätenne ja tulette kihlatuksi pariiksi. Minä annan teille suostumukseni täydellisimmästä sydämestä".

Semmoista loppua tälle kertomukselle ei kumpainkaan nuorista saattanut odottaa. Ehdoitus tuli kuin ukkosen isku pilvistä. He katselivat toisiinsa, ja heidän kasvoillansa vaihtelivat monenlaiset värit,

vaan mitään eivät he sanoneet.

"Vai niin, te ette tahdo", virkkoi lukkariukko. "Minä siis erehdyin; mutta se ei tee mitään, hyvät lapset! Kaikki voipi olla vanhoillansa".

Näitä sanottaessa sai Knutson sanat suuhunsa ja selitti, että se jo kauvan oli ollut hänen hartain toivonsa. Mari seisoi vielä punottaen ja vaieten, vaan vihdoinkin kuiskasi hän saman selityksen, kiersi pehmeät käsivartensa isänsä kaulaan ja peitti hänen rehelliset kasvonsa sekä kyyneleillä ja suuteloilla.

"Jumala siunatkoon teitä, lapset!" sanoi lukkariukko syvällä liikutuksella, laatien samassa molempain rakastavien kädet yhteen.

"Niin Jumala siunatkoon liittoanne, jos se on tapahtunut hengessä ja totuudessa", lausui eräs aivan tuntematon ääni, ja samassa seisoi hurjien näköinen vieras henkilö heidän keskellensä.

Tämä tuntematon henkilö, joka näin itsensä esitteli, oli kolmenkymmenen vuotias mies, papillisessa puvussa ja koko ulkomuodolleen yksi niitä hengen miehiä, joita syyttä tahi syytä kutsutaan "Kristuksen kavaljeeriksi". Hienona ja puhdistettuna kiireestä kantapäähän, kookaskasvuinen säännöllisillä kasvoilla, jotka olivat kaunistetut pienellä mustalla korvaparralla, saattoi häntä todella sanoa kauniiksi mieheksi. Ainoa, joka oli vähän epäilyttävää, jollemme sano tuskastuttavaa, oli hänessä se seikka, ettei hän voinut katsoa ihmistä silmiin; sillä hän vilkui alinomaan, niin ettei voinut oikein ymmärtää, mitä ne isot ruskeat silmät oikeastaan osoittivat.

Tavallisesti itsensä esiteltyä selitti vastatullut, että hän oli se pastori Bäck, jonka konsistoriumi oli määrännyt seurakuntaan armovuoden saarnaajaksi, minkä toimen hän sinä päivänä sai. Tästä syytä tulisi hänen huomenna saarnata seurakunnan kirkossa, jonka tähden hän nyt tahtoi antaa ilmoituksen niistä virsistä, jotka piti laulettaman.

"Vai niin", virkkoi lukkariukko, vastaan ottaen annetun ilmoituksen. "Herra pastori on niinmuodoin meidän uusi pappi ja minä saan toivottaa pastoria sydämellisesti tervetulleeksi tänne. Minä toivon, että me hyvin sovimme, sillä minua ovat aina esimieheni suosineet. Autuas rovestimme ja minä olimme kuin veljet. Me joimme monta totia yhdessä. Toivon saavani pyytää herra pastoria istumaan ja juomaan tervetuliaismaljan. Meillä on sellainen tapa tässä seurakunnassa".

"Minä huomaan sen", lausui Bäck mahtipontisella äänellä. "Edeltäpäin on jo minulle sanottu, että tämä seurakunta on oikea synnin pesä, jossa häjynä kiusaajana on monta lahkolaista, ja minä näen, että se on totinen tosi. Niin, murhetuttavin ja mieltä masentavin totuus, sillä sen yhteiskunnan laita on pahimmalla kannalla, missä lukkari ja koulunopettaja viettävät lauantai-illat totia juomalla".

"Niin saattaa luulla se, joka päättää kulkupuheiden mukaan", vastasi lukkariukko, vähintäkään pelkäämättä ylhäistä esimiestänsä. "Joka likemmin tuntee asian, hän langettaa varmaan aivan toisenlaisen päätöksen; sillä tämä seurakunta on paremmin paratiisi kuin synnin pesä. Täällä on rehellinen, ahkera, raitis, onnellinen ja iloluonteinen kansa, joka tahtoo alati elää rauhassa Jumalan ja koko maailman kanssa. Joka muuta sanoo, se on kurja panettelija. Minä tunnen kansani ja puolustan sitä kenen edessä hyvänsä, niinkun minä itseänikin puolustan; sillä mitä siihen asiaan tulee, että me istumme tässä ja juomme rauhallista iltatotiamme, niin sitä en minä pidä syntinä enkä häpiänä. Vieläpä luulen senkin, että herra pastori voipi aivan hyvällä omalla tunnolla ryhtyä seuraan, sillä niinkun sanoin: autuas rovestimme ja minä joimme tämän pöydän ääressä monta totia yhdessä, ja häntä pidettiin oikeudella parhaimpina ja kunnioitettavimpina pappeina koko Norrlannissa".

"Totisesti", vastasi Bäck, "oli hän pidetty semmoisena maailman silmissä, vaan ei hänen edessään, joka tutkii sydämet ja munaskuut; sillä siksi oli hän liiaksi maailman mielinen. Hän laiminlöi työnsä Herran viinamäessä osaksi muiden toimien tähden, jotka eivät kuuluneet hänen hengelliseen kutsumukseensa, ja sentähden ylistivät ja kunnioittivat häntä tämän maailman lapset, jotka tuomitsevat tyhmästi. Toisin tuomitsevat Jumalan lapset, nuo hengellisesti mieltyneet, jotka ovat kutsutut taivaan riemuun ja onnellisuuteen nyt ja kaikessa iankaikkisuudessa".

"Hyvä herra pastori!" sanoi lukkariukko vähän myöntävällä äänellä, sillä hän ei tahtonut tässä tilaisuudessa riitaantua esimiehensä kanssa. "Minä luulen tekevämme parhaiten, ettemme tuomitse sinne emmekä tänne päin, vaan jätämme kaiken sen Hänelle, joka oikein tuomitsee. Varma on, että autuas rovestimme oli kunnian mies sekä pappina että ihmisenä. Hän oli oikea isä pitäjäläisille, joiden hyväksi hän eli ja vaikutti sekä sanoilla, että töillä. Jumala suokoon, että meillä olisi monta semmoista pappia, ja erittäinkin toivoisin, että pastori tekisi työtä sekä meidän hengelliseksi että ruumiilliseksi hyväksemme yhtä utterasti kuin se äskettäin edesmennyt".

"Minä teen vielä enemmän", huudahti Bäck hartaalla katsannolla; "minä vien teidät pimeydestä valkeuteen, saatanan vallasta Jumalan valtakuntaan".

"Silloin on kaikki hyvin toimitettu, ja minä toivotan vielä kerran pastoria tervetulleeksi tänne", sanoi lukkariukko hyvästi hymyillen. Hän otti sitte aika hyppylisen nuuskaa ja jatkoi: "Meillä tässä oli tärkeä hetki, kun pastori tuli. Asia ja summa on nimittäin se, että nämä lapset, jotka ovat kauan pitäneet toisistaan kaikessa kurituksessa ja Herran nuhteessa, äskettäin ovat lausuneet sydämensä ajatuksen ja luvanneet tulla yhdeksi ilossa ja hädässä. Minä toivoisin sentähden, että pastori joisi heidän kihlausmaljansa".

Pastori Bäck oli tähän asti ainoasti aivan vilahdukselta tarkastanut Maria, vaan nyt jännitti hän tutkivasti silmäyksensä tuohon ruusuposkiseen impeen, ja hänen isot ruskeat silmänsä säihkyivät kuin saaliinhimoisen tiikerin. Hän hillitsi kuitenkin pian itsensä ja sanoi äänellä, joka oli paljoka lauhkeampi kuin edellä kuultiin:

"Minulle tekee pahaa, etten saata täyttää lukkariukon toivoa. Minun uskonnollinen vakuutukseni on se, että kaikki väkiviina on kadotuksen juomaa, jota ei kukaan totinen kristitty voi eikä saa nauttia. Meidän Herra ja Mestari joi ainoastaan viiniä, ja minä, Hänen halpa palveliansa, teen samoin. En siis voi tyhjentää onnentoivotusmaljaa näille nuorille todilla, mutta jos lukkari ukolla on tarjota lasi viiniä, niin mielelläni suostun ehdoitukseen".

"Ei, mutta minulla ei ole, herra pastori", vastasi lukkariukko, suutansa vähän vääristäen. "Ainoasti kirkkoväärteillä ja arvoisalla papistolla on kirkon viiniä käsissä, jota muutamat heistä tietävätkin käyttää sangen pätevästi. Täällä oli nimittäin eräs kerettiläispappi muutamia vuosia sitte, joka joi ison pikarillisen viiniä, ennenkun meni saarnastuoliin. Hän pauhasi sitte voimallisesti tämän maailman pahuudesta kaikissa ilmansuunnissa, mutta erittäinkin paloviinan juomisesta Norrlannissa. Hän joi kuitenkin itsensä niin juovuksiin viinistä iltasella ruukilla, etten minä koskaan ole nähnyt kenenkään paloviinan juojan olleen niin perin humalassa. Yksi juoma on siis yhtä vahingollinen kuin toinenkin, kun sitä vaan kohtuuttomasti nautitaan. Ei mikään taas ole turmelevaa eikä häpeällistä, kuu se käytetään tunnolla ja kohtuudella. Kohtuullisuus on minun mielilauseeni, saa pastori tietää, eikä ole mitään kohtuuttomuutta ottaa pienen 'lämmittäjän' iltamalla. Jos pastori ajattelee päinvastoin, niin saa hän olla ilman. Minä juon lasteni menestysmaljan yksinäni, ja olen varma siitä, että sillä on yhtä hyvä vaikutus. Kimahus, lapseni! Olkoon teidän liittonne tapahtunut onnellisena hetkenä ja siunatkoon Jumala teitä kaikkina elonne päivinä!"

Bäck ällistyi vähän ukon vapaapuheisuudesta, mutta hän katsoi viisaimmaksi olla hyvällä tuulella. Hän otti sentähden vesilasin ja kilisti kumpaisenkin liitontekijäin kanssa, lausui samassa oikealla saarnaäänellä taivaan siunauksen heidän liitollensa. Hän otti sitte jäähyväisensä ja meni tiehensä; mutta lähetti Mariin sitä ennen silmäyksen semmoisen, kuin kaliseva käärme käyttää vietelläksensä lentävää lintua saaliinhimoiseen kitaansa.

"Mitä piditte uudesta pastorista?" kysyi Knutson, joka oli ollut edellisen keskustelun hiljaisena kuulijana.

"Väärin on", sanoi lukkariukko, "tuomita ihmistä näin lyhyen tuttavuuden perästä, mutta minuun ei hän tehnyt ollenkaan hyvää vaikutusta",

"Minä yhdistyn siihen", virkkoi Mari. "Minä oikein pelkäsin häntä. Hän on varmaan vaarallinen mies. Niin polttavia silmiä en minä ole milloinkaan ennen nähdyt. Minusta oli niinkun hän olisi katsonut läpi koko vaivaisen syntisen ihmisen".

"Siinä on sinulla oikein, Marini", sanoi Knutson.

"Pastori Bäck on varmaan vaarallinen mies, ja Jumala armahtakoon sitä naista, joka sattuu hänen kynsiinsä, sillä hän on varmaan susi lammasten vaatteissa. Sen minä näin koko hänen olennostansa; mutta nyt me jätämme hänet syrjään ja ajattelempa siihen sijaan ruukkia".

"Emmekö me jää ennemmin kotiin tänä iltana?" kysyi Mari, lähettäen häneen yhden kauniimpia silmäyksiä.

"Kyllä, rakastettuni! Mielelläni tahtoisin olla sinun kanssasi koko illan, sillä meillä olisi niin paljon puhumista, mutta minulla ovat omat syyni, joiden tähden minä tahdon sinut ruukille kanssani tänä iltana".

"Sitte lähden minä heti kanssasi", vastasi Mari, ja pian olivat rakastuneet matkalla. Me seuraamme heitä, mutta ensin tahdomme selittää Knutsonin *syyt* tähän öiseen vaellukseen.

Kertomuksemme aikana oli Grangårdin seurakunta pidetty onnellisimpina koko Norlannissa; ja siitä oli sen isommaksi kiittäminen vähää ennen edesmennyttä rovastiansa. Kolmekymmentä vuotta oli hän ollut asukasten sielunhoitajana ja neuvon-antajana sekä hengellisissä että maallisissa asioissa. Tällä ajalla oli hän onnistunut saada seurakuntaan paremman asiain kannan monessa suhteessa. Kansa oli aina ollut tunnettu ahkeraksi ja rehelliseksi, mutta samalla myös omivan vussin raakuuden tavoissa ja käytännössä, joka ei soveltunut sen hyvän papin ajatuksiin. Hän osoitti heille tämän lemmellisillä ja vakavilla puheilla ja näytti sekä opilla että elämällä, kuinka heidän tulisi olla sekä Jumalaa että ihmisiä kohtaan. Talonpojat näkivät pian, että heidän pappinsa oli heidän hyvä ystävänsä, joka kaikissa tahtoi heidän hyvänsä, ja sentähden he vastaan ottivat rakkaudella ja luottamuksella hänen neuvonsa ja kehoituksensa. Hän taas puolestansa takoi, kun rauta oli kuuma. Hän näki heti, että ensitilassa heidän korottamiseksiensä säädylisessä ja siveellisessä suhteessa oli välttämätöntä paremman kansakoulun perustaminen; sillä se kun heillä nyt oli, ei ollut mistään kotoisin, koska koko koulutointa piti pari vanhaa sotamiestä, jotka kulkivat kylästä kylään ja istuttivat parhaan kykynsä mukaan vähiä tietojansa pienten lasten ahtaisiin päihin. Näin oli laita ollut miesmuistien ajat, ja luultiin myöskin, että se saisi hyvin mielellään samalla tavalla jatkaa. Rovastin ehdoitus kohtasi sentähden aluksi paljon vastustusta, mutta vähitellen onnistui hänelle saada heille vakuutetuksi sen asian hyötyä ja huvitusta, jota hän puolusti. Yksi koulu perustettiin, ja se tuli ajan kuluessa mitä parhaimmaksi heidän kansakouluistansa. Lapset saivat siellä oppia ensimmäiset perusteet kaikesta siitä, mikä kuuluu totiseen kansalliseen sivistykseen, ja tämä tuotti vuosien kuluessa siunatuita hedelmiä; sillä Grangårde oli monessa suhteessa oikea maaseurakunta. Sillä ei ollut ainoastaan oivallinen kouluhuone ja pitäjän jyvästö, vaan myös hyvä työlaitos ja säästöpankki sekä muita kunnallisia laitoksia, jotka kuuluvat hyvin järjestettyyn yhteiskuntaan.

Tällaisten laitosten ja olosuhteiden kautta oli seurakunta tullut onnelliseksi yhteiskunnaksi. Varallisuus ja järjestys hallitsi kaikkialla ja niiden ohessa ilo ja hauskuus. Harvoin nähtiin siellä tyrmeitä kasvoja. Monella talonpojalla oli niin hyvä olo, kuin hienoimmista herraspaikoissa. He tiesivät myös käyttää itsensä sen mukaan, ja parempaa ja rivakampaa kansaa ei missään nähty. Siellä oli paljon pulskia nuorukaisia ja kauniita tyttöjä; mutta kauniin ja kaikista lemmityisin oli lukkarin Mari, jonka pientä kertomusta me nyt lyhyesti esittelemme.

Marin äiti oli kaikin puolin erinomainen vaimo. Hän oli palvellut monta vuotta kammarineitsyenä paremmassa herrasperheessä ja siten hankkinut itsellensä paljoa suuremman sivistyksen, kuin hänen vertaisillaan tavallisesti oli. Hän oli erittäinkin tavattoman osaava kaikissa perheellisissä käsitöissä ja muissa naisellisissa töissä. Tästä syystä sai Mari hyvin huolellisen kasvatuksen. Lukkariukko opetti hänet lukemaan, laulamaan ja pianoa soittamaan, samalla kun äiti sen ohessa harjoitti häntä sekä karkeammissa että hienommissa rouvasväen töissä. Hän oli sentähden kuudentoista vuoden vanha, jolloin äiti aivan äkkiä kuoli, täydellisesti kasvatettu perheen-emäntä, joka hoiti huoneensa tavattomalla huolella ja ahkeruudella. Ei kellään ollut miellyttävämpää kotia eikä kukaan ollut niin siisti ja hieno kotikutoisissa sunnuntai-vaatteissaan kuin hän. Kaikki olivat yksimieliset siitä, että lukkarin Mari, niinkun häntä tavallisesti kutsuttiin, oli kruunu tyttöjen seassa, jota oli suuri huvitus nähdä ja kuulla, sillä hänen muotonsa oli kaunis kuin tuoksuava ruusu ja hänen selvä äänensä helisi niin suloisesti kuin soiva lasiharppu.

Itsestänsä ymmärrettävä on, että semmoisella työllä oli monta pyytäjätä. Niin oli myöskin laita. Marilla oli ollut kosioita aina ruukin pehtoorista seurakunnan rikkaimpaan talonpoikaan, mutta kaikille oli hän antanut hienotunteisella tavalla rukkaset. Sentähden luultiin yleisesti, että hän täydellä todella ei tahtoisi mennä naimisiin, aina menneeseen vuoteen asti, jolloin tarkinsilmäiset vakuuttivat, että hän varmaan oli rakastunut uuteen kansakoulunopettajaan. Suuri yleisö ei ottanut uskoaksensa semmoista huhua. Knutson oli tosin kaikin puolin hyvä mies ja erittäin kunnollinen koulunopettaja, mutta ei hän ollut ansiollinen saamaan sellaista tyttöä, kuin lukkarin Mari. Vieläpä arveli moni hyvin häpeälliseksi, että halvalla kouluopettajalla olisi siihen mitään toivoa, ja paljon sai hän pitää hyvänänsä pistopuheita seudun vapaapuheisilta pilkkakirveiltä. Tämä suututti häntä tosin, vaan ei niin paljon kuin luultiin, sillä hän uskoi melkein itsekkin, että hänen oli ylön rohkeata toivoa semmoisen vaatimuksen täyttämistä, koska hän ei vielä tiennyt, oliko hän rakastettu vai ei. Kuitenkin oli hänellä nyt täydellinen vakuutus siitä, ja katso tässä on syy, miksi hän tänä iltana pyysi Maria kanssansa ruukille. Hän tahtoi nimittäin näyttää pilkkalinnuillensa ja kaikille heikkouskoisille, että hän oli todellakin saavuttanut sen onnen.

Niin selitti hän kuitenkin itse asian kihlatullensa, kun he valoisana kesäiltana kulkivat kaitaista metsätietä, joka vei ruukille.

Tällä nimellä ymmärrettiin jokapäiväisessä puheessa Hultaforsin rautaruukkia, jonne oli hyvä neljänneksen matka lukkarin puustellista.

"Mutta rakkain Knutson", lausui Mari, "puhummeko jo tänä iltana kihlauksestamme? Minä pelkään sitä paljoa puhetta, kuin siitä tulee".

"Ja minä olen iloinen ja ylpeä siitä", virkkoi Knutson. "Sanokoon kansa mitä hyvänsä. Minä olen varma siitä, ettei kukaan voi sanoa mitään pahaa sinusta eikä minusta... Sinä olet minun, ja sen saakoon hyvin koko maailma tietää".

"Niin, en minä häpeä; mutta minä otaksun kuitenkin, että kaikki on käynyt niin pian. Minä voin tuskin uskoa, että me olemme oikein kihlatut".

"Jotakin on vielä, johon emme ole tulleet, rakas Marini; sillä jotakin puuttuu", sanoi Knutson ja kiersi kätensä hänen hoikan vartalonsa ympärille, jonka perästä hän painoi ensimmäisen suutelon hänen punaisille huulillensa. Hän sanoi sitte puoli leikkisesti:

"Nyt vasta me olemme oikein kihlatut, rakas Mari; sillä ensimmäisellä suutelolla on suuri merkitys. Tule tänne minun viereeni ja kuule, mitä eräs runoilia niin kauniisti kirjoittaa siitä".

Näin sanoen veti hän hänet istumaan viereensä mättäälle polun viereen, jonka jälkeen hän syvällä tunteella lausui seuraavan sievän runoelman:

"Täht' illan istui pilvell' hopeisella,
Siimeestä kysyi neito lausehella:
Mit' ajatellaan silloin taivahassa,
Kun ensi muisku saadaan maailmassa?
Ja illan impi kaino vastas siihen:
Maan päälle katsoo joukko enkelien;
Siell' kuvastuvan näkee autuutensa,
Kun kuolo kääntää poies kasvotensa".

"Se oli hyvin kaunis, mutta minä en ymmärrä oikein sen viimeistä lausetta", sanoi Mari.

"Se on helposti selitetty", vastasi Knutson. "Kuolema itkee, kun hän kerran on pakotettu eroittamaan onnelliset".

"Mutta me emme koskaan eritä", sanoi Mari kauneimmasti hymyillen ja tuli vielä lähemmäksi rakastajaansa, joka käytti tilaisuutta ja painoi vielä muutamia suuteloita hänen suullensa.

"Ei, me emme koskaan eritä", sanoi Knutson. "Me seuraamme aina toisiamme ja elämme onnellista elämää; ja tästä lähin tulee seuraava laulu olemaan minun lempilauluni:

"Eipä mull' oo vara juoda
Samppania kuohuvaa;
Rypälettä nautin tuota —
Siin' on juoma tuoksuva".

Valkealla kunnahalla,
Niinkun kirkas rubini,
Yhä kasvaa uhkumalla
Kallis, armas viinini.

Hänen suloisuudestansa
Juon ma syömen halusta,
Juon ja juovun kohdastansa
Suloisesta mehusta.

Mutta vaikka rypälettä
Nautin päivin, hetkittäin,
Aina vaan on niinkun mettä
Se on suu mun ystävään!"

Knutson todisti teolla sanansa, jonka jälkeen rakastuneet vilkkaasti puhellen jatkoivat matkaansa määrättyä paikkaa kohden, jonne päästyä heitä kohtasi vilkkain näkö.

Viherialle kentälle muutamien lehtevien koivujen alle keskelle isoa ruukin pihaa oli iso ihmisjoukko kokoontunut, leikkien ja tanssien siellä monituisella tavalla. Oivan ruukin isännän tapana oli tänne usein kutsua alustalaisiansa ja pitäjäläisiänsä pieneen huvitukseen viherialle nurmikolle, ja siellä olivat he tänäkin iltana viettämässä patronessan syntymäpäivää. Suurin ilo ja hupaisuus oli nyt siis parhaillaan, ja tarjoukset tapahtuivat sangen tiheään. Ei kukaan kuitenkaan ollut siivoton puheissa eikä käytöksessä. Kaikki kävi iloisasti ja sävyisästi, ja tästä niinkuin paljosta muustakin hyvästä oli kiittäminen äskettäin kuollutta rovastia. Ennen hänen aikaansa oli kielletty leikkikemujen pitäminen, tahi kokoontuminen leikkiin ja tanssiin vapaassa luonnossa, ja seuraus oli tavallinen. Kielletty hedelmä

on ollut kaikkein enemmän haluttu aina paratiisin ajoista asti. Rahvas tanssi salaisesti, ja heidän leikkinsä ja pelinsä loppuivat tavallisesti juopumuksella ja tappeluilla. Rovasti esti tämän, antamalla kansan vapaasti ja esteettömästi iloita, milloin niin saattoi tapahtua, mutta hän puhui myöskin parhaimmille ja viisaimmille talon isänneille, että he olisivat semmoisissa tilaisuuksissa läsnä ja pitäisivät tarkan valvonnan kokoontuneista. Itse tuli hän usein sellaisiin tilaisuuksiin, ja tämänlaisen asiain järjestelmän kautta muuttuivat vähitellen entiset juomapidot todellisiksi kansan huviksi, joihin ken hyvänsä saattoi osaa ottaa.

Meidän rakastuneet sekaantuivat siis pelkäämättä joukkoon, johon heidät sydämellisesti tervetulleina vastaan otti sekä herrasväki että talonpojat. Mari herätti tavallisuuden mukaan suurimman huomion. Patronessa ja namselit pyysivät häntä teepöytään, mutta samassa veti kolme pelimiestä vilkasta valssia, ja tanssin pyörteissä liehui hän ympäri kenttää rakastajansa sivulla, keveänä ja vikkelänä kuin leyhkyelevä kevätuuli. Hän oli aina ollut erittäin mieltynyt tanssiin, mutta ei koskaan ollut se niin hupaista kuin tänä iltana. Samoin näytti olevan Knutsoninkin laita. Tämä nuori pari oikein lensi ja oli niin onnellinen, ettei voi selittää. Mutta Knutson ei voinut salata onneansa, sillä mitä sydän on täysi, sitä puhuu suu. Pian kävi kuiske väkirivilöissä, ja heidän kihlauksensa oli yleisesti tunnettu.

Nyt nousi verraton kuiske ja suhina. Moni piti sen aivan mahdottomana uskoa, kunnes ruukin isäntä nousi ja sydämellisillä sanoilla esitti onnenmaljan morsiusparille: koulun opettaja Knutsonille ja lukkarin Marille. Malja tyhjennettiin voimakkailla hurrahuudoilla, ja ne kaksi nuorta tuli peräti peitetyiksi sekä nuorten että vanhain onnentoivotuksilla. Kaikki kateus oli tällä hetkellä paunaan pantu, ja kaikki vakuuttivat, ettei toden totta mitkään ihmiset sopineet paremmin yhteen.

Niin tahtoikin Knutson. Hän oli saattanut onnensa vastustelijainsa tietoon, ja muuta ei hän tarkoittanutkaan tänä iltana ruukilla käynnillensä. Hän esitti sentähden morsiamellensa, että he lähtisivät kotiinsa, sillä hänellä oli paljon puhuttavaa hänelle heidän tulevaisuuttansa koskevista asioista. Mari lausui saman toivon, ja pian istuivat he taas lukkarin puustellin luona kasvavan ritvakoivun alla.

Siinä istuivat he koko yön ja keskustelivat, kuinka iloiseksi ja hupaiseksi koko heidän aikansa oli tuleva. Kaikkein näiden päätösten kertominen, jotka tässä vahvistettiin lämpimillä kädenpuristuksilla ja innokkailla suuteloilla, tulisi tässä liian laveaksi, jonka tähden supistamme kertomuksen, ilmoittaen vaan heidän tärkeimmän päätöksensä, että heidän häänsä tulisi vietettäväksi keväällä. Jos tämä tapahtui tahi ei, sen tulemme seuraavassa kertomaan.

3.

Vuosi oli kulunut.

Taas paistoi sydänkesän aurinko, kuvastellen valoansa Ongermanjoen kirkkaassa vedessä. Taaskin lauloivat linnut, kukin tavallansa luojallensa kiitosta tiheissä leppä- ja koivumetsiköissä, jotka seppelöivät jokea, ja jotka taampana olevan synkän ja vakaisen honkametsän kanssa kaikkialla pitkin tuon juhlallisen virran kulkua ovat kauniimpina koristeina siinä aina huippuun hongilla puetuista vuorista muodostuneessa taulureunusteessa, joka sulkee kaiken, mitä silmä voipi nähdä tätä Norrlannin kauniinta jokivesistöä ylöspäin matkustaessa. Luonto oli juhlapuvussa, loistaen suurimmassa kauneudessaan.

Ystävillämme tuossa pienessä Grangårdin lukkarin puustellissa oli kaikki entisellään, ainakin ulkonaisesti. Joen rantaan viettävä pieni puutarha on puhtaana ja siistinä, ja katsahdettua noihin runsaisiin kukkapenkkeihin voitiin helposti huomata, että niitä oli järjestänyt ja hoitanut keveä naisen käsi. Juhlallinen ritvakoivu porstuan edessä antaa suloisen varjon pihamaalle, ja pieni sammalohva sen juurella tarjoaa nyt, niinkuin ennenkin, lepoa ja suojaa auringon polttavilta säteiltä. Myöskin on kaunis Mari, mahdollisesti nyt vieläkin kauniimpi, kuin viimeksi häntä nähdessämme, istuutunut neuloksensa kanssa varjoisan koivun alle, ja hänen vieressänsä näemme itsensä lukkariukon seisovan vanhalla lohiastialla, innokkaasti tarkallen, olisiko joku saalis tällä kertaa saatavana.

Ulkonaisesti on siis kaikki entisellään Grangårdissä, mutta itse tämän pienen kertomuksemme päähenkilöissä on sitä vastaan tärkeä muutos tapahtunut.

Me olemme jo ennen ilmoittaneet sen vaikutuksen, minkä äsken tullut pastori Bäck oli tehnyt kauniisen Mariin, kun hän ensi kerran vieraili lukkarilla. Ettei tämä vaikutus ollut hyvä, sen me tiedämme, mutta hänen ruskeiden silmänsä polttava katse oli kuitenkin häviämättömästi kiintynyt nuoren tytön sieluun. Pastorin vierailut uudistettiin, ja niin tuli hän vähitellen jokapäiväiseksi vieraaksi lukkarin vaatimattomassa asunnossa. Lukkariukko ei tosin katsonut näitä tiheitä käyntiä erittäin

lempein silmin, mutta pastori, vaikka hän kyllä sen huomasi, ei siitä vähintäkään piitannut. Myöskään eivät hänen käyntinsä, niinkun helposti saattaa arvata, tarkoittaneet ukko Periä, jonka vanhat raittiit uskonnon ajatukset olivat vastakkaiset sielunpaimenen ajatuksille, vaan enenemän kukoistavaa Maria, jonka hän myös päivä päivältä onnistui yhä lujemmin kietoa kavaliin pauloihinsa. Muutoin niin villisti polttavan katsantonsa ymmärsi hän hänen läsnäollessansa muuttaa niin miellyttäväksi ja viehättäväksi, että kokematon tyttö pian alkoi epäillä, tokko hänen ensimmäinen arvostelunsa hänestä olikaan oikea. Sen lisäksi oli kunnioitettu sielun paimen joka kerta siellä käydessänsä antanut hänelle jonkun hengellisen yösrakennus-kirjan, ja, kehoittaen häntä ahkerasti lukemaan ja miettimään niitä, ymmärtänyt niin asettaa sanansa, että se omituinen uskonnon haaveksiminen, jonka Norrlantilainen yleensä niin keheästi vastaan ottaa, hyvin pian heräsi tämän ennen niin iloisen tytön sielussa. Mitä enemmän hän luki ja mietiskeli, sitä enemmän tuli hänelle selväksi, että hän oli syntinen olento, jonka suhteen pastori oli puhdas kuin enkeli, ja että ainoa keino pahuuden vallasta pelastumiseen oli kokonansa antautua pastori Bäck'in ja hänen uusien oppiensa valtaan. Kaikkeen tähän oli jälestäpäin liittynyt toinenkin, päivä päivältä vahvasti kasvava tunne, nimittäin – rakkauden tunne. Tähän asti niin lämpimästi ja sydämellisesti rakastettu sulhasen kuva näyttäytyi yhä tummemmalta sydämen peilissä, ja samassa määrässä selkeni siellä hänen uskonnon opettajansa kuva. Tätä päämäärää oli Bäck tarkoittanutkin, ja hän oli voittanut sen.

Levottomuudella ja murheella oli Knutson huomannut tämän häntä niin kipeästi koskevan muutoksen. Viimeiseen asti oli hän kuitenkin toivonut, että hänen kihlattunsa heräjäisi miettimään ja palautuisi itseensä ja ensimmäiseen rakkauteensa. Samaa oli lukkariukkokin toivonut, ja sentähden olivat he antaneet asian mennä menojansa. Mitä taas erittäin lukkariukkoon tulee, niin oli hän niitä harvoja viisaita isiä, jotka antavat lastensa itse päättää sydämensä asiat. Kun Knutson sentähden usein kehoitti häntä karkoittamaan uutta pastoria huoneestansa ja huomauttamaan tyttärelle hänen velvollisuuksiansa, otti ukko aika hypyllisen nuuskaa ja vastasi:

"Päättäköön tyttö itse kohtalonsa. Bäck'in ja hänen tarkoituksensa olen minä aikoja sitte läpitse nähnyt, mutta hän vastatkoon itse teoistansa. Vaikka kuinka sydämellisesti mielelläni haluankin vävykseni sinua, sinua, jonka olen tutkinut ja huomannut kaikin puolin totuuden mieheksi, en kuitenkaan tee tässä asiassa enemmän kuin olen tehnyt".

Ja siihen se jäi. Vaikka kuinka usein Knutson koki Marin kanssa keskustellessaan osoittaa murheitansa sekä itsestensä että hänestä, ymmärsi hän joka kerran tuolla niin omituisella vaimon hienoudella välttää päättävän selityksen.

Mutta kaikilla on rajansa ja niin on kärsivällisyydelläkin. Knutson oli vihdoon päättänyt ratkaisevan askeleen, ja sentähden hän tänä päivänä saapui tavallista aikaisemmin lukkarin asuntoon.

Nyt tapahtui niinkun Mari oli aavistanutkin, että tämä sulhasen käynti koski heidän onnellisempina olonsa aikoina solmittua liittoa, olisiko se peräti purettava tahi ensi tilassa avioliiton siteellä vahvistettava. Hänen sydämensä tykytti sentähden ankarasti, ja heleä punastus, kentiesi silmänräpäyksellisen katumuksen tuottama hänen kaksinkertaisesta rakkauden leikistänsä, levitti purppurahohteensa hänen ehdottomasti viehättäville kasvoillensa. Rinta aaltoili, ja hänen vapiseva kätensä saattoi ainoastaan vaivaloisesti neulaa käyttää.

Mutta jos Mari oli liikutettu, niin kyllä oli Knutsonikin. Hänenkin elämänsä onnea koski tämä asia, ja hän vapisi mennessään ottamaan päättävää askelta, askelta, jonka hänen kuitenkin täytyi ottaa.

Hän rohkaisi kuitenkin itsensä, otti nuoren tytön kädestä kiini ja katsoi hänen silmiinsä sydämellisimmästi ja lemmellisimmästi. Mari ei voinut sietää tätä avonaista, läpirehellistä katsantoa, joka oli niin täynnä uskollista rakkautta ja samalla niin rukoilevainen, vaan käänsi silmänsä alas ja tunsi olevansa vaikeammalla mielellä kuin milloinkaan ennen.

"Vuosi sitte", alkoi Knutson liikutuksesta vapisevalla äänellä, "olin minä onnellisin ihminen auringon alla, ja tämä onni alkoi samana päivänä, jolloin sinä annoit minulle rakkautesi. Mutta tänään, rakastettuni, tunnen minä itseni onnettomaksi, niin onnettomaksi. Sinä tiedät itse parhain, miksi".

Mari oli vaiti ja kumartui yhä enemmän työnsä päälle.

"Sentähden", jatkoi Knutson heille molemmille kiusallisen äänettömyyden jälkeen, "olen minä nyt päättänyt saada kuulla sinun omasta suustasi, rakastatko sinä vielä minua, vai oletko antanut sydämesi jollekin toiselle. Vaikka sydäntä särkevä aavistus sanoo minulle, ettei minulla ole enää mitään toivomista, niin pyydän kuitenkin sinua minulle vastaamaan suoraan ja rehellisesti".

Mari laski pois työnsä ja katsoi ylös. Hänen ennen niin kirkkaat, siniset silmänsä loistivat nytkin, mutta loistivat tuosta kummallisesta, harhailevasta ja huikentelevasta liekistä, jonka ainoastaan uskonnon harhaus saattaa synnyttää. Hän vastasi kuitenkin jotenkin lujalla äänellä:

"Sinä olet pyytännyt totuutta ja sinä saat sen kuulla. Vuosi sitte rakastin minä sinua niin lämpimästi, kuin joskus nainen saattaa rakastaa, mutta nyt..."

"Mutta nyt?" kertoi Knutson koneellisesti, kun Mari piti väliaikaa, ikäänkun ollen vielä viimeisessä hetkessä kahdella päällä.

"Mutta nyt ... en rakasta sinua. Pastori Bäck on avannut sydämeni ja silmäni maailmallisen rakkauden erhetyksille, jotka vaan synnyttävät syntiä ja kadotusta. Jos sinä olisit yksi meidän seurastamme, jos sinä olisit uskovainen armossa, niin voisin vielä rakastaa sinua. Ah!" jatkoi nuori tyttö yhä suuremmalla innostuksella, "hylkää syntinen elämäsi, hylkää saatana ja hänen oppinsa, niin kaikki tulee meidän välillämme hyväksi jälleen!"

Syvästi leikkasi tämä Knutsonin sydäntä, mutta hän ei miettinyt silmänräpäystäkään vaan vastasi voitettulla lujudella:

"Vaikka minä niin suuresti sinua rakastan, en kuitenkaan hylkää uskonnollista vakuutustani sinun rakkautesi hinnalla. Ennen olkoon ikuinen ero meidän välillämme".

"Olkoon vaan, koska et tahdo kuulla Jumalan sanaa Kristuksessa. Bäck rakastaa minua myöskin, mutta Kristuksen mielen jälkeen, hengessä ja totuudessa, miten raamatun sana käskee. Minä myös rakastan häntä, ehkä en syntisyydessäni vielä ole hänelle mahdollinen. Nyt olet kuullut sanani, Knutson; minulla ei ole mitään muuta sanomista".

Knutson veti kätensä otsallensa, ikäänkun karkoittaaksensa sitä syvää tuskaa, minkä nämä nuoren tytön sanat hänessä vaikuttivat. Hän ei voinut virkkaa sanaakaan, vaan nousi ylös ja heitti surullisen silmäyksen morsiamensa. Päättävä isku oli sattunut syvästi ja ankarasti.

Hän seiso, juuri aikoen ojentaa eksytetylle tytölle kätensä jäähyväiseksi, kun lukkariukko tyytyväisellä muodolla tulla lylleröitti ylöspäin jokipolkua, kantaen aika lohta, sen päivän saalista. Ukko tuli suoraan heitä kohden ja antoi Knutsonille voimakkaan ja lämpöisen kädenlyönnin. Syvä alakuloisuus jonka hän luki tämän kasvoista, antoi hänelle syytä katsahtaa tyttärensäkin, ja ukolle oli kohta koko asia selvänä.

"Vai niin", lausui hän vakaasti, mutta levollisesti; "se on nyt jo mennyt niin pitkälle! Uskon rakkain toivo on sortunut; mutta uskokaamme, mitä Jumala tekee, tapahtuu parhaaksi".

"Niin, uskokaamme se", virkkoi Knutson, ravistaen vanhuksen ryppyistä kättä. "Kiitos kuitenkin, lämmin ja vilpittömästi kiitos ystävydestänne ja hyväntahtoisuudestanne, isä Per! En koskaan unhotta sitä, enkä sinuakaan, Mari, vaikka mitä tapahtuisi. Hyvästi!"

Verkalleen, vaan vakavin askelin poistui Knutson. Ensi kerran katsahti ukko Per tyttärensä nuhtelevaisesti, vaan ei virkannut sanaakaan. Vaiti oli Marikin, ajatuksiin vaipuneena siitä, mitä oli tapahtunut, mutta vahvana siinä uskossansa, ettei kukaan muu kuin pastori Bäck voisi tehdä häntä onnelliseksi, tehdä häntä mahdolliseksi uskovaisen vaimon "Kristuksen morsiamen"-nimitykseen.

4.

Taaskin oli yksi vuosi kadonnut ajan virtaan.

Monta muutosta oli tämän vuoden kuluessa tapahtunut ystäväimme kohtaloissa. Tuntein itsensä liian heikoksi masentamaan rakkauttansa Mariin, oli Knutson hakenut ja saanut viran eräässä koulussa kotitienoillansa Södermanlannissa, luullen että matka lievitäisi ja viimein pois pyhkisi hänen surunsa ja muistonsa siitä, jota hän niin suuresti oli rakastanut. Tämä onnistui kuitenkin vaan puoliksi, sillä hänen sielunsa silmissä kangasteli aina tuo lumoava lukkarin puustelli Ongermanjoen rannalla ja sen kauniin emännöitsiän "lukkarin Marin" kuva. Rehellinen, vanha lukkari oli jo mennyt isäinsä luokse, vilpittömästi surtuna ja kaivattuna seurakuntalaisiltansa, joille hän aina oli ollut viisas ja luotettava neuvonantaja. Myöskin suri Mari vanhaa isäänsä, mutta enimmäkseen sentähden, että hän hänen vakuutuksensa mukaan oli tullut kadotuksen varmaksi saaliiksi heräämättömänä ja uskomattomana. Niin kauvan kuin ukko eli, ei Bäck'illä ollut rohkeutta tulla häneltä pyytämään Marin kättä, mutta tuskin oli ukko vielä ennättänyt oikein ummistaa silmänsä, ennenkuin hän ja Mari kuulutettiin. Totta puhuaksemme, oli tämän kiireen syynä se, että Grangårdin Per oli jättänyt muutamia tuhansia riksiä jälkeensä, ja näitä tarvitsi Bäck suuresti, kun vissit jälkimainingit iloisesta ylioppilaselämästä Upsalassa alkoivat tuottaa levottomuutta kunnon sielunpaimenelle. Häät vietettiin sentähden niin pikaisesti, ettei Mari tiennyt, kuinka se oli käynyt, ennenkuin vissit keksinnöt avasivat hänen silmänsä eteen hänen ulkokullatun miehensä tarkoitusten todellisuuden.

Bäck oli, näet, tuskin vielä ennättänyt saada vaimonsa vähäisen omaisuuden käsiinsä, kun hän kerrassaan heitti pois naamurinsa ja näytti itsensä oikeassa haamussaan. Hän tuli päivä päivältä yhä kärsimättömämmäksi vaimoansa kohtaan, ja lempeä, kristillinen mieli, joka hänellä ennen oli ollut olevinaan, oli kokonaan kadonnut. Sitä juomaa, jota hän ulkokullaisuutensa aikakaudella kaikkein enimmäin inhoi, nimittäin totia, joi hän nyt suurella himolla ja korttikasa oli saanut piplian sijan hänen kirjoituspöydällensä. Se hämmennys, jonka hän oli onnistunut matkaansaattaa seurakunnassa tulikivenhajuisilla saarnoillansa, ja jonka seurauksena oli muun muassa se, että moni muutoin eteenpäin pyrkivä ja onnellinen ihminen jätti syntymäturpeensa, etsiäksensä Amerikan "vapaassa" maassa epävarmaa elatustansa ja vapaata tanhuata uskonnollisilta haaveksimisilta, oli saavuttanut hänen muuttuneen käytöksensä kautta suurimman korkeutensa. Hänen entiset puoluelaisensa, kerettiläiset, kirosivat nyt häntä, samalla kuu iloisat veikot ylistivät hänen kääntymistensä Bachukselle [juoppouden jumala]. Lyhyesti; hän oli vähässä ajassa ennättänyt kääntää ylösalaisin siihen asti olleet suhteet seurakunnassa, joka oli tosin onneton, kun sai hänen paimeneksensa.

Mutta kaikkein enimmäin sai kuitenkin kärsiä hänen vaimonsa, tuo ennen niin ihana Mari. Hänen surunsa oli syvä ja katkera, ja lisääntyi luonnollisesti samassa määrässä, kuin hänen miehensä tuli kovaksi ja vääräksi. Mutta tämä peräti kylmä ja kovasydäminen mies nauroi vaan hänen kyyneleillensä eikä ottanut ensinkään korviinsa hänen valituksiansa. "Itsehän sinä tahtoitiin", oli hänen tapansa pilkalla sanoa. "Miks'et ottanut kaunista Knutsoniasi?"

Miksi? Niin, sitä ei hän itsekään oikein tiennyt. Mutta hän kirjoitti, tultuansa tuntemaan tavattoman miehensä luonteen, entiselle rakastajallensa pitkän kirjeen, jossa pyysi anteeksi ajattelumattomuuttansa ja selitti onnetonta kohtaloansa, jota hän kuitenkin tahtoi kantaa kärsivällisesti. Kun Knutson luki nämä kyyneleillä kastellut rivit, tulivat kyyneleet hänenkin silmiinsä, ja töin tuskin saattoi hän lukea loppusanat, jotka kuuluivat:

"Sinulla oli kuitenkin oikein: *hän oli susi lammasten vaatteissa*".

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKKARIN MARI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do

with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project

Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and

donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541.

Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.